

C/2024/1575

5.3.2024

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Κλιματική διπλωματία της ΕΕ»

(γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(C/2024/1575)

Εισηγητής: ο κ. **Stefano MALLIA**

Απόφαση της συνόδου ολομέλειας	25.1.2023
Νομική βάση	Άρθρο 52 παράγραφος 2 του Εσωτερικού Κανονισμού Γνωμοδότηση πρωτοβουλίας
Αρμόδιο τμήμα	Εξωτερικές σχέσεις
Υιοθετήθηκε από το τμήμα	28.9.2023
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	14.12.2023
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	583
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	203/2/2

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) επαναλαμβάνει ότι η τρέχουσα κλιματική κρίση έχει πλέον υπαρκτό χαρακτήρα και, συνεπώς, απαιτεί άμεση, πραγματική και τολμηρή δράση. Δεν υπάρχει πλέον περιθώριο για εφησυχασμό. Οι εργοδότες, οι συνδικαλιστικές οργανώσεις και η κοινωνία των πολιτών είναι σαφείς ως προς αυτό και συμερίζονται όλοι την ίδια άποψη.

1.2. Όσον αφορά την κλιματική διπλωματία, η ΕΟΚΕ πιστεύει ακράδαντα ότι η ενδεδειγμένη μελλοντική της πορεία είναι να αναβαθμιστεί σε επίπεδο εμπληματικής δράσης των εξωτερικών υποθέσεων και της εξωτερικής πολιτικής της ΕΕ. Στον πυρήνα της, η κλιματική διπλωματία δρα προληπτικά και συνίσταται σε πολυεπίπεδη διπλωματία.

1.3. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει το έργο που έχει ολοκληρωθεί μέχρι στιγμής και εξαιρεί τον ρόλο της ΕΕ ως «ηγέτη-διαμεσολαβητή» στις διεθνείς διαπραγματεύσεις για το κλίμα, ρόλος που συνδυάζει την ηγεσία και τη διαμεσολάβηση στη διαμόρφωση των διεθνών αντιδράσεων όσον αφορά τη δράση για το κλίμα, οι οποίες αφορούν τόσο τις αιτίες (μετριασμός) όσο και τις συνέπειες (προσαρμογή) της κλιματικής αλλαγής. Ωστόσο, για να είναι αξιόπιστη και να ενισχυθεί ο ρόλος της, η ΕΕ πρέπει όχι μόνο να θέσει φιλόδοξους στόχους για την ίδια, αλλά και να τους επιτύχει αποτελεσματικά.

1.4. Προκειμένου να καταστεί η ΕΕ κεντρική κινητήρια δύναμη που θα ανοίξει τον δρόμο προς την κλιματική ουδετερότητα, χρειάζεται ένα νέο, ισχυρό και αξιόπιστο στρατηγικό σχέδιο για την προσαρμογή της κλιματικής διπλωματίας της στο τρέχον γεωπολιτικό τοπίο και στους στόχους βιώσιμης ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών. Η στρατηγική αυτή θα πρέπει να καθορίζει τόσο βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες προτεραιότητες όσο και συγκεκριμένες δραστηριότητες για διάφορους φορείς της ΕΕ, προκειμένου να ενσωματωθεί η δράση για το κλίμα σε όλους τους τομείς της εξωτερικής δράσης, συμπεριλαμβανομένων της ασφάλειας και της άμυνας, του εμπορίου, των επενδύσεων, των μεταφορών, της μετανάστευσης, της αναπτυξιακής συνεργασίας, της χρηματοδοτικής και τεχνικής βοήθειας, του πολιτισμού και της υγείας. Θα πρέπει επίσης να εμπλουτίσει την εργαλειοθήκη της διπλωματίας για το κλίμα με νέες πρωτοβουλίες που θα αποσκοπούν όχι μόνο στην αύξηση της φιλοδοξίας για το κλίμα, αλλά και στην ανταλλαγή της εμπειρίας της ΕΕ και των βέλτιστων πρακτικών, καθώς και στον επιμερισμό του κόστους και των οφελών της κλιματικής και δίκαιης μετάβασης.

1.5. Η ΕΟΚΕ προωθεί σταθερά μια ευρύτερη θεώρηση της ευρωπαϊκής κλιματικής διπλωματίας, η οποία περιλαμβάνει σειρά διαφόρων δράσεων στις οποίες εμπλέκονται όχι μόνο κρατικοί αλλά και μη κρατικοί φορείς. Η ευρωπαϊκή κλιματική διπλωματία πρέπει να λαμβάνει υπόψη και να αξιοποιεί στο έπακρο τον ρόλο της κοινωνίας των πολιτών, των ιδιωτικών φορέων, των επιχειρήσεων και των συνδικαλιστικών οργανώσεων. Μέσω της συνδημιουργίας πολιτικών που θα είναι εύκολα αποδεκτές και εφαρμόσιμες, η κλιματική διπλωματία θα επωφεληθεί από την εξεύρεση λύσεων σε άλλα επίπεδα (όπως σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο), καθώς και από βελτιωμένη εφαρμογή η οποία μπορεί να διαμοιραστεί εξωτερικά. Η κοινωνία των πολιτών και ο ιδιωτικός τομέας διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην κλιματική διπλωματία, μπορούν δε —με σωστή στήριξη και νομοθετικό πλαίσιο— να μεταφέρουν βέλτιστες πρακτικές σε ξένους ομολόγους τους.

1.6. Προς ενίσχυση των ανωτέρω, η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει τις προτάσεις της για σύσταση δικτύου κλιματικής διπλωματίας της κοινωνίας των πολιτών και για ενίσχυση των εσωτερικών συμβουλευτικών ομάδων. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι η ΕΕ θα πρέπει να καταστήσει την κλιματική αλλαγή στρατηγική προτεραιότητα των διπλωματικών διαλόγων και πρωτοβουλιών που υλοποιούνται στο πλαίσιο διαφόρων φόρουμ και με διάφορους εταίρους.

1.7. Ενόψει της COP 28, η ευρωπαϊκή κλιματική διπλωματία θα πρέπει να επιτύχει σε δύο απαραίτητες προσπάθειες. Πρώτον, έχοντας ως βάση τη σημαντική συμβολή της ΕΕ στη δημιουργία του ταμείου απωλειών και ζημιών κατά την COP 27, η ΕΕ θα πρέπει να συνεχίσει να καταβάλλει προσπάθειες για την αποτελεσματική λειτουργία του. Δεύτερον, εφόσον κατά την COP 28 θα πραγματοποιηθεί το τελικό στάδιο του παγκόσμιου απολογισμού της συμφωνίας του Παρισιού για το κλίμα, και με επίγνωση του ότι οι σημερινές παγκόσμιες δεσμεύσεις δεν επαρκούν για την επίτευξη των στόχων της συμφωνίας του Παρισιού, η ΕΕ θα πρέπει να κινητοποιήσει όλες τις προσπάθειες και τα μέσα που διαθέτει προκειμένου να πείσει άλλες χώρες να επικαιροποιήσουν τους στόχους τους για το 2030, να τις στηρίξει με πραγματικές δράσεις και να αξιοποιήσει καλύτερα κάθε διαθέσιμη λύση.

2. Στόχος της παρούσας γνωμοδότησης

2.1. Στόχος της παρούσας γνωμοδότησης είναι να παρουσιάσει τη συνολική οπτική της ΕΟΚΕ ως προς το ζήτημα της κλιματικής διπλωματίας. Εν ολίγοις, η κλιματική διπλωματία περιλαμβάνει την κλιματική αλλαγή ως στοιχείο της πολιτικής στον τομέα της εξωτερικής δράσης και τονίζει την ανάγκη να ενσωματωθούν οι κλιματικοί στόχοι και να αντιμετωπιστούν οι κλιματικοί κίνδυνοι στο υψηλότερο διπλωματικό επίπεδο και σε όλους τους τομείς πολιτικής.

2.2. Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να λάβει θεσμική θέση προκειμένου να παρουσιάσει την άποψη της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών της ΕΕ σχετικά με τον κεντρικό ρόλο που διαδραματίζει η κλιματική διπλωματία στην εφαρμογή της συμφωνίας του Παρισιού για το κλίμα και της δέσμευσης της ΕΕ για επίτευξη κλιματικής ουδετερότητας έως το 2050.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Από την πρώτη έκθεση της ΕΕ για την κλιματική αλλαγή και τη διεθνή ασφάλεια («έκθεση Solana» του 2008⁽¹⁾), στην οποία προσδιορίστηκε ρητά η κλιματική αλλαγή ως πολλαπλή απειλή για την ασφάλεια και τη σταθερότητα σε ολόκληρο τον κόσμο, η ΕΕ εκλαμβάνει την κλιματική αλλαγή ως θέμα πολιτικής στον τομέα της εξωτερικής δράσης και έχει αναπτύξει την έννοια της κλιματικής διπλωματίας και μια διπλωματική εργαλειοθήκη για την αύξηση της φιλοδοξίας για το κλίμα παγκοσμίως. Ενώ η έννοια αυτή είχε αρχικά μια ανά χώρα διάσταση, η προσέγγιση της κλιματικής διπλωματίας διευρύνθηκε ώστε να περικλείει τον ρόλο των μη κρατικών φορέων και των διαφόρων δικτύων μεταξύ και εντός των χωρών για την αύξηση της κλιματικής φιλοδοξίας.

3.2. Ως εκ τούτου, η ΕΕ έχει διαδραματίσει σημαντικό ρόλο ως «ηγέτης-διαμεσολαβητής»⁽²⁾, συνδυάζοντας την ηγεσία και τη διαμεσολάβηση στη διαμόρφωση των διεθνών αντιδράσεων στον τομέα της δράσης για το κλίμα, οι οποίες αφορούν τόσο τις αιτίες (μετριασμός) όσο και τις συνέπειες (προσαρμογή) της κλιματικής αλλαγής. Η σύναψη στρατηγικών συμμαχιών χάρη στην ισχυρή κλιματική διπλωματία της ΕΕ συνέβαλε, μεταξύ άλλων, στη σύναψη της συμφωνίας του Παρισιού για το κλίμα του 2015. Συνολικά, η ΕΕ έχει σημειώσει σημαντική πρόοδο στην ενίσχυση της θέσης της ως ευαισθητοποιημένου ως προς το κλίμα ηγέτη στις διεθνείς σχέσεις, ενισχύοντας κατ' αυτόν τον τρόπο την ήπια δύναμη και τη διεθνή επιρροή της⁽³⁾. Οι θετικές εξελίξεις προς αυτή την κατεύθυνση περιλαμβάνουν τη συνεχή επικαιροποίηση των στρατηγικών εγγράφων σχετικά με το θέμα, τον διορισμό συμβούλου εκτός κατάρταξης για την κλιματική διπλωματία στην Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης, και τη διοργάνωση της ετήσιας εβδομάδας κλιματικής διπλωματίας με συντονισμένες δραστηριότητες από διάφορους φορείς, συμπεριλαμβανομένων των αντιπροσωπειών της ΕΕ σε τρίτες χώρες. Η ΕΟΚΕ συμβάλλει στις προσπάθειες αυτές διευκολύνοντας τις συνεδριάσεις της εσωτερικής συμβουλευτικής ομάδας που ενισχύουν τις εμπορικές εταιρικές σχέσεις με μέρη εκτός της ΕΕ με βάση την πράσινη, δίκαιη και βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη, και ενισχύοντας τον ρόλο της κοινωνίας των πολιτών σε αυτές τις διαδικασίες.

3.3. Η έναρξη εφαρμογής της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας το 2019 έθεσε νέες προκλήσεις για την κλιματική διπλωματία της ΕΕ. Η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία είναι, σε παγκόσμια κλίμακα, το πλέον φιλόδοξο σχέδιο μέχρι στιγμής για την εφαρμογή της συμφωνίας του Παρισιού, που έχει ως στόχο την απαλλαγή από τις ανθρακούχες εκπομπές έως το 2050, παράλληλα με τη δέσμευση για προστασία και αποκατάσταση της φύσης, διασφαλίζοντας συγχρόνως μια δίκαιη μετάβαση στην οποία κανείς δεν θα μείνει στο περιθώριο. Η στρατηγική αυτή, που αποσκοπεί στον βιώσιμο μετασχηματισμό της οικονομίας της ΕΕ, θα επηρεάσει αναπόφευκτα τη γεωπολιτική⁽⁴⁾. Με τη θέσπιση της νομοθεσίας της ΕΕ για το κλίμα και της δέσμης νομοθετικών μέτρων προσαρμογής στον στόχο του 55 %, οι φιλοδοξίες της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας έχουν καταστεί νομικά δεσμευτικές και υπό υλοποίηση. Αυτές οι αναθεωρημένες εσωτερικές πολιτικές της ΕΕ που θέτουν πιο φιλόδοξους κλιματικούς στόχους θα αλλάξουν τις σχέσεις με τις χώρες που είναι βασικοί ενεργειακοί προμηθευτές, και με τις χώρες που παράγουν πρώτες ύλες για ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και καθαρές τεχνολογίες· θα έχουν επίσης αντίκτυπο στα μοντέλα εμπορικών συναλλαγών και επενδύσεων, κυρίως μέσω του μηχανισμού συνοριακής προσαρμογής άνθρακα.

(1) https://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressdata/EN/reports/99387.pdf

(2) S. Oberthür (2016) «Where to go from Paris? The European Union in climate geopolitics» (Πού πάμε μετά το Παρίσι; Η Ευρωπαϊκή Ένωση στην κλιματική γεωπολιτική), *Global Affairs* (<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/23340460.2016.1166332>).

(3) Η πρόοδος αυτή συνοψίζεται σε μελέτη που ζητήθηκε από την Επιτροπή Εξωτερικών Υποθέσεων (AFET) και δημοσιεύτηκε το 2021: D. Tanzler, D. Ivleva, T. Hausotter, *EU climate change diplomacy in a post-COVID-19 world* (Η διπλωματία της ΕΕ για την κλιματική αλλαγή σε έναν κόσμο μετά την πανδημία COVID-19) ([https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2021/653643/EXPO_STU\(2021\)653643_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2021/653643/EXPO_STU(2021)653643_EN.pdf)).

(4) M. Leonard, J. Pisani-Ferry, J. Shapiro, S. Tagliapietra και G. Wolff (2021), «The geopolitics of the European Green Deal» (Η γεωπολιτική της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας), *Policy Contribution 04/2021*, Bruegel.

3.4. Ακόμη και αν η Ευρώπη καταστεί κλιματικά ουδέτερη έως το 2050, αυτό δεν θα είναι ασφαλώς αρκετό ώστε να επιτευχθεί ο στόχος της συμφωνίας του Παρισιού για μετριασμό της υπερθέρμανσης του πλανήτη, δεδομένου ότι οι εκπομπές της ΕΕ αντιπροσωπεύουν σήμερα λιγότερο από το 10 % των παγκόσμιων εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου. Ως εκ τούτου, η μεγαλύτερη πρόκληση για την κλιματική διπλωματία της ΕΕ είναι να πείσει τις άλλες χώρες να αυξήσουν τις φιλοδοξίες τους για το κλίμα, να απαλλάξουν ταχέως τις οικονομίες τους από τις ανθρακούχες εκπομπές και να αναπτύξουν συγκεκριμένες πολιτικές για την επίτευξη αυτών των φιλοδοξιών, στηρίζοντας παράλληλα τους πλέον εύαλωτους, καθώς και να αναπτύξει μια εποικοδομητική δυναμική για ταχύτερη πράσινη και δίκαιη μετάβαση, κινητοποιώντας τα δίκτυα εταιρικών σχέσεων της και ενισχύοντας τη διπλωματική της ικανότητα.

3.5. Η σημασία της δράσης για το κλίμα έχει χάσει τη δυναμική της, τουλάχιστον προσωρινά, λόγω των τεράστιων προκλήσεων που αντιμετωπίζει σήμερα η ενεργειακή ασφάλεια. Ενώ η ΕΕ είχε αποφασίσει να ξεκινήσει άμεσα την πράσινη μετάβαση της μετά την πανδημία COVID-19, ο πόλεμος στην Ουκρανία και η επακόλουθη ενεργειακή κρίση επηρέασαν τις βραχυπρόθεσμες προτεραιότητες σε ορισμένα κράτη μέλη, τα οποία καθυστέρησαν τη σταδιακή κατάργηση του άνθρακα ή ακόμη και επένδυσαν σε νέες δραστηριότητες εξόρυξης ορυκτών καυσίμων προκειμένου να καλύψουν τις ενεργειακές τους ανάγκες. Τέτοια μέτρα στέλνουν συγκεκριμένα μηνύματα σε τρίτες χώρες, οι οποίες θα καθυστερήσουν δικαιολογημένα τη δική τους μετάβαση, καθώς χρειάζονται μεγαλύτερη συνέπεια στην επιτάχυνση της πράσινης μετάβασης, όπως τονίζεται στο σχέδιο για την ταχεία μείωση της εξάρτησης από τα ρωσικά ορυκτά καύσιμα (REPowerEU).

3.6. Η επιτυχία της κλιματικής διπλωματίας βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στις εσωτερικές αποφάσεις για την κλιματική πολιτική που λαμβάνει η ΕΕ. Προκειμένου να διατηρήσει την αξιοπιστία της, η ΕΕ πρέπει όχι μόνο να θέσει φιλόδοξους στόχους, αλλά και να τους επιτύχει αποτελεσματικά. Είναι ζωτικής σημασίας να αναγνωριστεί ότι, ακόμη και αν επιτευχθούν οι τρέχοντες στόχοι, η ΕΕ δεν έχει λάβει τα αναγκαία μέτρα ώστε να παραμείνει εντός του περιθωρίου αύξησης της θερμοκρασίας κατά 1,5 °C. Η ΕΕ πρέπει να επιδείξει προθυμία να αυξήσει αντιστοίχως τις φιλοδοξίες της, να αναγνωρίσει τις αδυναμίες της και να επιδείξει πραγματική διάθεση να διδαχθεί από άλλα κράτη, ανταλλάσσοντας βέλτιστες πρακτικές και εμπειρίες. Επιπλέον, η συνοχή των πολιτικών της ΕΕ για το κλίμα σε διάφορους τομείς είναι απαραίτητη ώστε να εξασφαλιστεί συνεπής και ενιαία προσέγγιση για την αντιμετώπιση των προκλήσεων της κλιματικής αλλαγής, και να ενισχυθεί περαιτέρω η αξιοπιστία της ΕΕ ως παγκόσμιου ηγέτη στον τομέα του κλίματος. Υιοθετώντας αυτήν την ολιστική προσέγγιση, η ΕΕ μπορεί να προωθήσει ένα περιβάλλον αυθεντικής συνεργασίας, να ενισχύσει τις παγκόσμιες προσπάθειες για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής και να ανταποκριθεί αποτελεσματικά στις επείγουσες προκλήσεις της.

3.7. Το 2023 είναι κρίσιμο έτος για το διεθνές κλιματικό σύστημα. Το τρίτο και τελικό στάδιο του παγκόσμιου απολογισμού της συμφωνίας του Παρισιού για το κλίμα, μιας διαδικασίας απολογισμού όσον αφορά την εφαρμογή της συμφωνίας, θα πραγματοποιηθεί κατά την COP 28. Το στάδιο αυτό είναι κρίσιμο για την αξιολόγηση της παγκόσμιας συλλογικής προόδου προς την επίτευξη του σκοπού της συμφωνίας και των μακροπρόθεσμων στόχων της. Ωστόσο, οι εθνικά καθορισμένες συνεισφορές που έχουν υποβληθεί μέχρι στιγμής δεν θα οδηγήσουν σε μειώσεις των καθαρών εκπομπών σύμφωνα με τον στόχο του 1,5 °C. Η ΕΕ πρέπει να κινητοποιήσει το δίκτυο εταιρικών σχέσεων της προκειμένου να επιτύχει συναίνεση για πλήρη δέσμευση με στόχο τη σταδιακή κατάργηση των ορυκτών καυσίμων και να επιταχύνει την παγκόσμια σταδιακή κατάργηση του άνθρακα. Για τον σκοπό αυτό, η ΕΕ θα πρέπει να αναδείξει τη δική της αξιοπιστία και τη δέσμευσή της ως προς την πράσινη μετάβαση, ευθυγραμμίζοντας την ενεργειακή πολιτική της με τους στόχους για το κλίμα. Μπορεί να παράσχει καθοδήγηση για την επόμενη γενιά εθνικά καθορισμένων συνεισφορών.

3.8. Ορισμένοι κύριοι παραγωγοί εκπομπών έχουν προωθήσει φιλόδοξα σχέδια για το κλίμα που δεν συνάδουν πλήρως με τις διεθνείς δεσμεύσεις τους. Ο νόμος των ΗΠΑ για τη μείωση του πληθωρισμού περιλαμβάνει μια ολοκληρωμένη δέσμη μέτρων κλιματικής πολιτικής, η οποία θα βοηθήσει τον δεύτερο μεγαλύτερο παραγωγό εκπομπών CO₂ μετά την Κίνα να επιτύχει τον κλιματικό του στόχο για το 2030. Ωστόσο, αυτό θα πρέπει επίσης να αποτελέσει πηγή σοβαρής ανησυχίας, δεδομένου ότι οι επιδοτήσεις για φιλικές προς το κλίμα τεχνολογίες που περιλαμβάνουν απαιτήσεις τοπικού περιεχομένου θα έχουν στρεβλωτικές επιπτώσεις και, ως εκ τούτου, θα αναγκάσουν τους ανταγωνιστές, ιδίως την ΕΕ, να ακολουθήσουν την ίδια πορεία. Η καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής δεν θα πρέπει να αφεθεί να μετατραπεί σε πόλεμο επιδοτήσεων. Θα πρέπει να επιδιωχθεί συνεργασία και όχι αντιπαράθεση. Στο ίδιο πνεύμα, πρέπει επίσης να εξετασθούν οι επιδοτήσεις για τα ορυκτά καύσιμα.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

Η ΕΕ ως κεντρική κινητήρια δύναμη που ανοίγει τον δρόμο για την κλιματική ουδετερότητα

4.1. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι η ΕΕ θα πρέπει να καταστήσει την κλιματική αλλαγή στρατηγική προτεραιότητα των διπλωματικών διαλόγων και πρωτοβουλιών που πραγματοποιούνται στο πλαίσιο διαφόρων φόρουμ και με διάφορους εταίρους.

4.2. Η ΕΟΚΕ είναι της άποψης ότι η ΕΕ θα πρέπει να ενισχύσει (και να επαναφέρει) την κλιματική διπλωματία ως εμβληματική πολιτική στις εξωτερικές της σχέσεις και τις εξωτερικές της υποθέσεις. Καθώς η κλιματική αλλαγή γίνεται ολοένα και σημαντικότερος παράγοντας για τη μετανάστευση και για άλλα φαινόμενα, καθίσταται απολύτως σαφές ότι, στο πολύ κοντινό μέλλον, πολλές από τις εξωτερικές προκλήσεις που θα αντιμετωπίσουν η ΕΕ και τα κράτη μέλη της θα οφείλονται σε κλιματικές ανισορροπίες. Επομένως, η κλιματική διπλωματία θα πρέπει να εισαχθεί στον πυρήνα όλων των διπλωματικών σχέσεων, και να ενσωματωθεί πλήρως σε αυτές, παρέχοντας κατ' αυτόν τον τρόπο στην ΕΕ ένα ισχυρό και ουσιαστικό εργαλείο που θα της επιτρέψει να συνεχίσει να είναι πρωτοπόρος στην παγκόσμια διπλωματία.

4.3. Προκειμένου να καταστεί η ΕΕ κεντρική κινητήρια δύναμη που θα ανοίξει τον δρόμο για την κλιματική ουδετερότητα, χρειάζεται ένα νέο, ισχυρό και αξιόπιστο στρατηγικό σχέδιο για την προσαρμογή της κλιματικής διπλωματίας της στο τρέχον γεωπολιτικό τοπίο. Η στρατηγική αυτή θα πρέπει να καθορίζει τόσο βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες προτεραιότητες όσο και συγκεκριμένες δραστηριότητες για διάφορους φορείς της ΕΕ, προκειμένου να ενσωματωθεί η δράση για το κλίμα σε όλους τους τομείς της εξωτερικής δράσης, συμπεριλαμβανομένων του εμπορίου, των επενδύσεων, των μεταφορών, της μετανάστευσης, της αναπτυξιακής συνεργασίας, του πολιτισμού και της υγείας.

4.4. Η ΕΕ μπορεί να εμπλουτίσει την εργαλειοθήκη της κλιματικής διπλωματίας με νέες πρωτοβουλίες που αποσκοπούν όχι μόνο στην αύξηση της φιλοδοξίας για το κλίμα, αλλά και στην ανταλλαγή της εμπειρίας της ΕΕ και στην αντιμετώπιση των κινδύνων που σχετίζονται με το κλίμα. Η ΕΕ έχει την ευθύνη να μοιραστεί με άλλες χώρες την εμπειρογνώμηση και τις γνώσεις της όσον αφορά τη μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, συμπεριλαμβανομένου του συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπών (ΣΕΔΕ) και των τεχνολογιών ενεργειακής απόδοσης, και να αναγνωρίσει τον κρίσιμο ρόλο που διαδραματίζουν οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας στη βελτίωση της ενεργειακής ασφάλειας.

Μια ολιστική προσέγγιση για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής

4.5. Η ΕΟΚΕ προωθεί μια ολιστική προσέγγιση για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής. Θεωρεί την κλιματική αλλαγή όχι μόνο περιβαλλοντικό πρόβλημα που απαιτεί τεχνικές ή συμπεριφορικές λύσεις, αλλά και κοινωνικό πρόβλημα όπου οι λύσεις πρέπει να καλύπτουν επίσης οικονομικές, πολιτικές, πολιτιστικές και θεσμικές αλλαγές. Ορισμένες από αυτές τις λύσεις έχουν τη δυνατότητα να μετασηματίσουν την κοινωνία με τρόπους που αντιμετωπίζουν πολλαπλές προκλήσεις οι οποίες σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή και την οικοδόμηση ανθεκτικότητας, όπως η αντιμετώπιση της φτώχειας και της ανισότητας, της ανασφάλειας όσον αφορά τα τρόφιμα και το νερό, της απώλειας βιοποικιλότητας και των υγειονομικών κρίσεων. Ταυτόχρονα, οι λύσεις για αυτές τις προκλήσεις μπορούν να συμβάλουν στον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής και στην προσαρμογή σε αυτήν. Για τον λόγο αυτό, η κλιματική διπλωματία θα πρέπει να αποτελεί αναπόσπαστο μέρος μιας συνολικής στρατηγικής, σύμφωνα με τις δεσμεύσεις της ΕΕ για την επίτευξη των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών.

Κλιματική διπλωματία και εμπορικές συμφωνίες

4.6. Η ΕΕ πρέπει να αναγνωρίσει τη σημασία της ευθυγράμμισης των εμπορικών πολιτικών με τους φιλόδοξους κλιματικούς στόχους της και την κλιματική διπλωματία. Αυτό απαιτεί μια ολοκληρωμένη προσέγγιση που να εξασφαλίζει τη συνολική μείωση των εκπομπών αντί της μετατόπισης τους εκτός, όπως έχει συμβεί στο παρελθόν. Προωθώντας τη βιωσιμότητα και ενσωματώνοντας κλιματικές παραμέτρους στις εμπορικές συμφωνίες, η ΕΕ μπορεί να προωθήσει ένα παγκόσμιο πλαίσιο που θα προάγει την προστασία του περιβάλλοντος και τις πρακτικές χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα. Είναι επιτακτική ανάγκη να ενσωματωθούν σε αυτές τις συμφωνίες δίκαιες εμπορικές πρακτικές και, κατά συνέπεια, να μειωθεί η διαρροή διοξειδίου του άνθρακα⁽²⁾ και να αποτραπεί η μετεγκατάσταση βιομηχανιών με υψηλές εκπομπές άνθρακα σε χώρες με λιγότερο αυστηρή περιβαλλοντική νομοθεσία. Αυτό είναι ένα κρίσιμο στοιχείο προκειμένου η ΕΕ να καταστεί επιτυχημένος παγκόσμιος ηγέτης στις προσπάθειες μετριασμού της κλιματικής αλλαγής.

Η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία και οι επιπτώσεις της στην κλιματική διπλωματία της ΕΕ

4.7. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης θα πρέπει να χαρτογραφήσουν και να αναλύσουν τις γεωπολιτικές επιπτώσεις και τις ευκαιρίες που σηματοδοτεί η εφαρμογή της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας, λαμβάνοντας υπόψη τις τρέχουσες εσωτερικές και εξωτερικές προκλήσεις και τον αντίκτυπό τους στην κοινωνία των πολιτών. Πρέπει να διερευνήσουμε τις γεωπολιτικές επιπτώσεις της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας για τους επιχειρηματικούς παράγοντες και να εντείνουμε τον διάλογο σχετικά με τις επιχειρηματικές ευκαιρίες και τους κινδύνους που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή.

4.8. Η αποτελεσματική εσωτερική εφαρμογή της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας παρέχει στην ΕΕ αξιοπιστία ώστε να επηρεάζει και να εμπνέει άλλους να καταρτίσουν παρόμοια πράσινα σχέδια δράσης. Επομένως, η ΕΕ θα πρέπει να ενισχύσει τον συντονισμό μεταξύ των φορέων της —τόσο των κρατών μελών όσο και των θεσμικών οργάνων— ώστε να ευθυγραμμίσουν τις αντίστοιχες πολιτικές τους με τους κλιματικούς στόχους και να επιταχύνουν την εγχώρια δράση για την εφαρμογή της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας. Η ΕΕ θα πρέπει να προβεί σε καλύτερο συντονισμό με τα υπουργεία Εξωτερικών των κρατών μελών, ενθαρρύνοντάς τα να ευθυγραμμίσουν τις εξωτερικές τους υποθέσεις με τις επιτακτικές ανάγκες στον τομέα του κλίματος και τους στόχους της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας.

4.9. Οι δέσμες μέτρων της Πράσινης Συμφωνίας είναι πολύ πιο περιεκτικές από τα μεμονωμένα στοιχεία πολιτικής. Η ΕΕ μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο παρέχοντας τεχνική βοήθεια και αναπτύσσοντας ικανότητες για την κατάρτιση περιφερειακών σχεδίων δράσης (για παράδειγμα, μια μεσογειακή Πράσινη Συμφωνία στο πλαίσιο της ευρωμεσογειακής συνεργασίας, μια Πράσινη Συμφωνία ΑΚΕ στο πλαίσιο της εταιρικής σχέσης ΑΚΕ-ΕΕ ή μια Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία της Νοτιοανατολικής Ευρώπης στο πλαίσιο της διαδικασίας συνεργασίας στη Νοτιοανατολική Ευρώπη), και να προωθήσει μια δίκαιη μετάβαση στην κλιματική ουδετερότητα έως το 2050.

⁽²⁾ Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής (ΕΟΚΕ) με θέμα «Συμβατότητα της εμπορικής πολιτικής της ΕΕ με την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία» (EE C 429 της 11.12.2020, σ. 66).

4.10. Δεν διαθέτουν όλες οι χώρες τις οικονομικές και τεχνολογικές ικανότητες ή την αναγκαία ανάπτυξη ικανοτήτων ώστε να ακολουθήσουν την ίδια πορεία. Η ΕΕ θα πρέπει να ηγηθεί και να αναπτύξει μεθόδους ανάπτυξης υποδομών, χρηματοδότησης και διακυβέρνησης κινητοποιώντας δημόσιες και ιδιωτικές πηγές χρηματοδότησης προκειμένου να βοηθήσει τις χώρες εταίρους και τις γειτονικές χώρες να διαχειριστούν τον αντίκτυπο της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας, να προωθήσει την οικονομική τους διαφοροποίηση, να διαμορφώσει σχέδια δίκαιης μετάβασης και να στηρίξει έργα προσαρμογής και διαχείρισης κινδύνων, ώστε να προληφθούν και να μειωθούν οι κίνδυνοι κλιματικής αστάθειας.

Η Ευρωπαϊκή Γαλάζια Συμφωνία ⁽⁶⁾

4.11. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι η κρίση στον τομέα των υδάτων αποτελεί πραγματικότητα που πρέπει να αντιμετωπιστεί τόσο σε ενωσιακό όσο και σε διεθνές επίπεδο. Η κρίση αυτή πρέπει να αντιμετωπιστεί με τον ίδιο επείγοντα χαρακτήρα και την ίδια κινητήρια δύναμη με την κλιματική κρίση, οι δύο δε κρίσεις συνδέονται ρητά. Η ΕΟΚΕ ζητεί τη δημιουργία μιας Γαλάζιας Συμφωνίας της ΕΕ ως αυτόνομης στρατηγικής προτεραιότητας, η οποία με τη σειρά της προϋποθέτει σαφή ηγετικό ρόλο τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε διεθνές επίπεδο.

4.12. Η ΕΟΚΕ ζητεί τη δημιουργία ενός Ευρωπαϊκού Κέντρου Υδάτων, το οποίο θα έχει διεθνή διάσταση και θα μπορεί να συνδράμει τα έθνη, συμπεριλαμβανομένων των χωρών της ευρωπαϊκής γειτονίας και πέραν αυτής, σε σχέση με τη διαχείριση των υδάτων. Το κέντρο αυτό θα πρέπει να αναδεικνύει περιπτώσεις εξαιρετικής συνεργασίας και να παρέχει συστάσεις πολιτικής για την προώθηση των στόχων της πολιτικής για τη Γαλάζια Συμφωνία.

COP 28 και διεθνείς συμφωνίες

4.13. Η ΕΕ διαδραμάτισε κεντρικό ρόλο στη λήψη της ρηξικέλευτης απόφασης για τη σύσταση ταμείου απωλειών και ζημιών κατά την COP 27 στο Sharm-el-Sheikh. Μια σημαντική πρόκληση το επόμενο έτος θα είναι να τεθεί σε λειτουργία το ταμείο και να εξασφαλιστεί η χρηματοοικονομική του κεφαλαιοποίηση. Προκειμένου να διασφαλιστεί η συνεχής επιτυχία αυτού του έργου, κύριος στόχος της κλιματικής διπλωματίας της ΕΕ πρέπει να είναι η κινητοποίηση κονδυλίων για απώλειες και ζημιές.

4.14. Η αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής δεν είναι μόνο ζήτημα μετριασμού των εκπομπών CO₂: περιλαμβάνει ποικίλες δράσεις που αφορούν κυρίως την προσαρμογή, τη διαχείριση των υδάτων, την απώλεια βιοποικιλότητας και τη ρύπανση, οι οποίες συχνά μπορούν να προσεγγισθούν καλύτερα μέσω συνεργειών ώστε να προστατευθούν οι πλέον ευάλωτοι. Οι δράσεις προστασίας και αποκατάστασης της φύσης εντός της ΕΕ και σε ολόκληρο τον κόσμο με τη στήριξη της ΕΕ, σύμφωνα με το παγκόσμιο πλαίσιο για τη βιοποικιλότητα Κουμίνγκ-Μόντρεαλ και την εφαρμογή της στρατηγικής της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030, μπορούν να αποφέρουν οφέλη τόσο για τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής όσο και για την προσαρμογή σε αυτήν.

4.15. Στους στόχους βιώσιμης ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών για το 2030, τους οποίους η ΕΟΚΕ έχει υποστηρίξει σε προηγούμενες γνωμοδοτήσεις της, αναγνωρίζεται ότι όλοι αυτοί οι στόχοι συνδέονται μεταξύ τους και προβλέπουν έναν παγκόσμιο χάρτη πορείας που θα καλύπτει όχι μόνο το επείγον ζήτημα του κλίματος, αλλά και άλλους αναγκαίους στόχους για την οικονομική και κοινωνική βιωσιμότητα. Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΕ μπορεί να αποτελέσει έγκριτο συνομιλητή για άλλα έθνη παρέχοντας εμπειρογνώμοσύνη, γνώσεις, βέλτιστες πρακτικές και τεχνολογίες για την επίτευξη των ΣΒΑ και τη χάραξη της μελλοντικής πορείας.

Πολυεπίπεδη κλιματική διπλωματία

4.16. Η κλιματική διπλωματία είναι πολυεπίπεδη. Περιλαμβάνει όχι μόνο την παραδοσιακή διακρατική διπλωματία, αλλά και τη συμμετοχή άλλων διπλωματικών παραγόντων, όπως οι περιφέρειες, οι πόλεις, οι επιχειρήσεις, οι συνδικαλιστικές οργανώσεις, η ακαδημαϊκή κοινότητα, οι επιστημονικοί εμπειρογνώμονες. Όλοι αυτοί οι υποεθνικοί φορείς έχουν τη δυνατότητα να αποτελέσουν παράγοντες αλλαγής, παράγοντες της κλιματικής μετάβασης. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι η κοινωνία των πολιτών θα πρέπει να διαδραματίζει ζωτικό ρόλο στη συνδιαμόρφωση φιλόδοξων και αποτελεσματικών πολιτικών για το κλίμα στην Ευρώπη και παγκοσμίως. Η ΕΕ πρέπει να δώσει το παράδειγμα καθιστώντας δυνατή τη συμμετοχή της διαρθρωμένης κοινωνίας των πολιτών, συμπεριλαμβανομένων των γυναικών και των νέων, στη χάραξη της κλιματικής πολιτικής, και να ενθαρρύνει τα άλλα κράτη να ακολουθήσουν παρόμοια συμμετοχική και συμπεριληπτική προσέγγιση στον σχεδιασμό των αντιδράσεων τους στην κλιματική αλλαγή.

4.17. Η διεθνής συνεργασία και ο συντονισμός για το κλίμα μπορούν επίσης να επιτευχθούν μέσω διαφόρων δικτύων στα οποία συμμετέχουν οι τοπικές αρχές, οι κοινωνικοί εταίροι και η κοινωνία των πολιτών. Η ΕΟΚΕ προτείνει να τεθεί σε εφαρμογή η έννοια της κλιματικής διπλωματίας ως μέσο για την προώθηση του διαλόγου και την ενίσχυση της συνεργασίας σε θέματα κλιματικής αλλαγής σε όλα τα επίπεδα μεταξύ και εντός των χωρών, με απόλυτο γνώμονα τον σεβασμό των διεθνών ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η ΕΕ έχει τη δυνατότητα να επεκτείνει τους διαλόγους για το κλίμα στο πώς μπορεί να προωθηθεί η κλιματική ουδετερότητα και στο πώς υλοποιούνται στην ΕΕ οι στόχοι δίκαιης μετάβασης και πράσινης ανάκαμψης.

⁽⁶⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Αίτημα για μια Γαλάζια συμφωνία της ΕΕ» (ΕΕ C, C/2024/878, 6.2.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/878/oj>).

4.18. Η κλιματική διπλωματία θα πρέπει να προωθεί μια διαγενεακή οπτική που θα διασφαλίζει τις ανάγκες και τα δικαιώματα των μελλοντικών γενεών. Οι στρατηγικές και οι πολιτικές πρέπει να σχεδιάζονται κατά τρόπο ώστε να διασφαλίζεται η εημερία τους και ένα βιώσιμο μέλλον. Επιπλέον, είναι ζωτικής σημασίας να αναγνωριστεί ο ζωτικός ρόλος των νέων στη χάραξη της κλιματικής πολιτικής, και η συμβολή των νέων οπτικών, των καινοτόμων ιδεών και της αταλάντευτης αποφασιστικότητάς τους στην αντιμετώπιση της κλιματικής κρίσης. Η ενδυνάμωση των νέων ως παραγόντων διπλωματίας και η προώθηση της συμμετοχής τους σε διεθνή δίκτυα μπορούν να δημιουργήσουν επιδραστικές συνεργασίες και να προωθήσουν μετασχηματιστικές δράσεις με στόχο έναν πιο βιώσιμο κόσμο.

4.19. Η ΕΕ θα πρέπει να αναλάβει ηγετικό ρόλο γνωστοποιώντας όχι μόνο τις απειλές και τις ευκαιρίες της κλιματικής αλλαγής, αλλά και το κόστος και τα οφέλη της δράσης για το κλίμα, και δημιουργώντας ένα ευνοϊκό περιβάλλον για αλλαγή. Η ΕΟΚΕ εφιστά την προσοχή στην πρόταση για δημιουργία δικτύου κλιματικής διπλωματίας της κοινωνίας των πολιτών, την οποία υποστήριξε σε προηγούμενες γνωμοδοτήσεις της ⁽⁷⁾. Προτείνει επίσης τη συμμετοχή ενδιαφερόμενων μερών που επηρεάζουν την κατάσταση της κλιματικής αλλαγής στην πολιτική ατζέντα, όπως τα μέσα ενημέρωσης, η βιομηχανία και η κοινωνία των πολιτών εν γένει. Η δύναμη της συνεργασίας μεταξύ διαφόρων επιστημονικών κλάδων και τομέων θα αποφέρει καλύτερα αποτελέσματα και θα ωθήσει τη συζήτηση προς την εφαρμογή λύσεων.

4.20. Η ΕΟΚΕ ενθαρρύνει τα θεσμικά όργανα της ΕΕ να σχεδιάσουν και να στηρίξουν πρωτοβουλίες για νέα συμμετοχικά και περισσότερο συμπεριληπτικά συστήματα που θα επιτρέπουν τον από κοινού σχεδιασμό λύσεων σχετικών με το κλίμα σε διασυνοριακό επίπεδο.

Βρυξέλλες, 14 Δεκεμβρίου 2023.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Oliver RÖPKE

⁽⁷⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, της Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — “Προσαρμογή στον στόχο του 55 %”: υλοποίηση του στόχου της ΕΕ για το κλίμα με ορίζοντα το 2030 στην πορεία προς την κλιματική ουδετερότητα» (ΕΕ C 275 της 18.7.2022, σ. 101).